¶ De homicidio.
Papa ☞ Redēptoris locū in terris ꝙꝙ in
Prelati digne tenentes circa gregis cuſtodias
Cura ſollicitis excitati vigilijs in animarū ſa
animarū lutē animas deo lucrifacere ſua nobiſ
gratia cooperante valeamus. capitu
lo. pro humani redemptione generis
¶ De Uſuris.
Uſura ☞ Uſurarū voragines que animas
deuorat et facultates exhaurit compe
ſcere cupimus. capitulo. primo.
¶ De Priuilegijs.
preſūptio ☞ Perſone tam religioſe ꝙ ſecula
res plura preſumunt que illis infamiā
pariunt: et alijs inferant leſionem. capi
tulo. cum perſone.
De iure cōmuni omnes eccleſie p or
Papa bem diffuſe ad romanam eccleſiam p
Miſſa tinent. capitulo. ſi papa.
Epiſco pos et ſupiores ſine miſſa trāſ
ire nō decet abſq; rationabili cauſa vl
lum diem. Capitulo vltimo.
¶ De penis.
Punitio ☞ Proportionetur culpa delicto.
Culpa Capitulo. felicis.
Papa Romana eccleſia diſponente domino.
Roma omnium eſt caput et magiſtra. Capitu
lo. felicis.
¶ De ſententia excommunicationis
ſuſpenſionis et interdicti.
Excommu ☞ Medicinalis eſt excōmunicatio
nicatio nō mortalis diſciplinans nō eradicāſ
Iudex dum tamē is in quem lata fuerit non
Maturi contemnat. pena docente diſcunt iudi
tas ces ꝙ graue ſit excōmunicationis ſen
tentias ſine maturitate debita fulmi
nare. Capitulo. primo.
Irregula Super irregularitate non niſi p ſum
ritas mū pontificem poterit diſpenſari. Ca
pitulo. primo.
Uim vi Omnes leges omniaq; iura pmittūt
repellere vim vi repellere. Capitulo. dilecto.
Mutare Alma mater eccleſia plerūq; nōnulla
ppoſitum rationabiliter ordinat ⁊ conſulte q̄ ſua
dente ſubiectorū vtilitate poſtmodum
conſultius ac rationabilius reuocat.
Capitulo. alma.
Penitētia ſumme neceſſaria eſt. Ca Penitētia
pitulo. penitentia. Excommu
Excommunicati preter ꝙ in mortis catio
articulo ad penitentiā admitti nō de Reſtitutio
bent. Capitulo. alma. Penitētia

¶ De regulis iuris. In feſto;

☞ Peccatū nō remittitur niſi reſti Emendatio
tuatur ablatum. impoſſibile
Peccati venia nō dat niſi correcto.
Nemo poteſt ad impoſſibile obligari Malus
Semel malus ſemp preſumit malus. ſemel
Cum ſint iura partiū obſcura: reo fa Reo qſi
uendum eſt magis ꝙ actori. fauendum
In iudicijs non eſt acceptio perſona Acceptio
rum habenda. pſonarum
Ignorantia facti non iuris excuſat. Ignorātia

¶ Sexti liber quintus decretalium.

☞ Odia reſtringi ⁊ fauores conue Odia
nit ampliari. Lites
Decet a principe beneficiū cōceſſum Cōſtantia
eſſe manſurum. Beneficia
Indultum a iure beneficiū non alicui data
auferendum.
Nō eſt ſine culpa qui rei que ad eum Princeps
non pertinet ſe immiſcet. preſumptō
Quod ſemel placuit: amplius diſpli Placita
cere non poteſt. ſemel
Non debet q̄s alteri⁹ odio pgrauari. Odium
Sine culpa: niſi ſubſit cauſa non eſt Punitio
aliquis puniendus.
Quod quis mādato iudicis facit: do Iniuria
lo facere non videtur: cum habeat pa
rere neceſſe.
Mora ſua cuilibet eſt damnoſa. Innocētia
Scienti et conſentienti non fit iniuria Obedi
neq; dolus. entia
Quod omnes tangit: debet ab omni Accidia
bus reprobari. Mora
Plus ſemp in ſe ptinet q̄d eſt minus

Cum quid prohibetur omnia prohi/
bentur que ſequũtur ex illo.
Conſenſio Qui tacet conſentire videtur. Is qui
Iniuria tacet non fatetur: ſed nec vtiq; negare
approbatõ videtur.
Prelati Inſpicimus in obſcuris quod eſt veri
prohibita ſimilius et quod plerũq; fieri ↄſueuit.
Tacens Ignorantia preſumitur vbi ſciẽtia nõ
probatur.
Obſcura Locupletari quis nõ debet cum alte
Veriſimile rius iactura vel iniuria.
Ignorãtia In penis eſt benignior interpretatio
facienda.
Auaricia Semel deo dedicatum non eſt ad hu
Furta manos vſus vlterius transferendum.
Locuple Cum licet quod eſt plus: lic; vtiq; qđ
tari eſt minus.
Iniuria Qui prior eſt tempore: potior eſt in
Miſericor iure.
dia homis Qui ſentit onus: ſentire debet et com
Benigni modum.
tas Dolo facit qui petit quod reſtituere
Dedicata oportet.
deo Que contra ius ſunt: debent vtiq; ꝓ
infectis haberi.
Licita Poteſt quis ꝑ alium: qđ poteſt face/
Prior re ꝑ ſeipſum.
tempore Qui facit per alium: idem ac ſi faciat
Onus cũ per ſeipſum.
onere In malis promiſſis fidem nõ expedit
Fraus obſeruari.
Iurari Factum legitime retractari non debet
Iuri con Quod alicui gratioſe concedit: trahi
traria non debet ab alijs in exemplum.
Facere per Rationi congruit vt ſuccedat in hono/
alium re qui ſubſtituitur in onere.
Pollicita Nõ poteſt plus iuris transferre in ali/
mala um ꝗ ſibi cõpetere noſcatur.
Retractatõ In toto non eſt dubium ↄtineri quod
Gratis eſt minus.
data Qui contra ius mercatur: fidem bonã
Honor cũ preſumitur non habere.
onere Bona fides nõ patitur vt ſemel exactũ
Prelati amplius exigatur.
Totum Cum quid vna via ꝓhibetur alicui ad

id alia non debent admitti.
Cõtractus ex ↄuentione legem capit
Damnũ quod quis ſua culpa ſentit:
ſibi debet et nõ alteri imputare.
Infamibus porte non pateãt digni/
tatum.
Certum eſt ꝙ is qui cõmittit ĩ legem
qui verba legis amplectens: cõtra le
gis nititur voluntatem.

Iuri con traria · Placita ſemel ꝓhibita · Federa · Pacta · Culpa propria · Infames · Dignitas · Iuri con traria

Finis Sexti Decretalium.

☞ Incipiunt Clementine feliciter.

Quia in affectus pleni/
tudine in his que com
pendiũ vniuerſi ↄcer/
nunt ſucceſſiſſe debe/
mus. ſicut in apoſtola/
tus officio. ideo vniuerſitati veſtre ꝑ
apoſtolica ſcripta mandamus vt hec
promptu affectu et alacri ſtudio ſuſci
piatis. Ab adoleſcẽtia eni viri ꝓcli/
uus ad malum ſenſualitas humana
declinat ꝑ quod morum ſubuerſio in
clero et populo frequenter obrepit:
neceſſaria eſt ſuperioris auctoritas:
vt lites auferat: altercatiões dirimat
et obſcura ſuccidat. extirpet vitia: vir/
tutes inſerat: exceſſus corrigat: mores
q; reformet.

Adoleſcentia · Senſualitas · Morum ruina · Prelati · Lites · Punitio

De ſumma trinitate et fide
catholica.
☞ Generalis efficacia mortis chri/
ſti per baptiſmũ applicatur equaliter
omnibus baptiſatis. Ca. fidei.

Chriſti ſanguis · Baptiſm'

De electione ↄ electi poteſtate.

Ambages
☞ Vitandus eſt circuitus. Capitulo primo.

Habitus diſparis.
Rationi nõ conuenit vt homines diſparis habitus vel profeſſionis ſimul in eiſdem monaſterijs ſocientur. Capitulo primo.

Lex
Lex ſupioris ꝑ inferiorem tolli nõ poteſt. Capitulo. in plerijꝗ.

Diſcordia
Vitentur diſſenſiones et ſciſmata. Capitulo. plerijꝗ.

¶ De etate et qualitate ꝛ ordine preficiendorum.

Prelati Virtus
☞ Eccleſie quibus preficiunt̃ perſone minus idonee ſcientia et moribus vel etate nonnunꝗ̃ proferunt in ſpiritualibus et temporalibus detrimenta capitulo primo.

¶ De Officio ordinarij.

Punitio Clerici inhoneſti Scandala
☞ Qui cõmittunt enormia ꝑ quem nimiũ diffamatur eccleſia et ſcandala generant̃ a ſuis arceantur inſolentijs et alij eorum exemplo perterriti ad ſimilia merito perhorreſcant. Capitulo primo.

¶ De Judicijs.

Equitas
☞ Rigorẽ ipſum mãſuetudine temperantes. Capitulo primo.

¶ De iureiurando.

Manſuetudo Juſtitia Chriſtus Papa Conſtantinus Theodoſius Silueſter
☞ Romani principes orthodoxe ꝓfeſſoris fidei ſacre ſanctã eccleſiã: cuiꝰ caput eſt xp̄us redemptor noſter ac romanũ pontificem eiuſdem redemptoris vicariũ: feruore fidei: et clare deuotionis ꝓmptitudine venerãtes eidem romano pontifici a quo approbationem perſone ad imꝑialis celſitudinis apicem aſſumende: necnõ vnctionem ꝯſecrationem et imperij coronam accipiunt ſua ſubmittere capita non reputarunt indignũ. Capitulo. romani.

¶ De ſententia et re iudicata.

Diſcretio
☞ Diſcretio mater virtutũ eſt. Capitutulo. paſtoralis.

Preſumptio
Proprie terminos poteſtatis excesſit in meſſem noſtram imittens ꝑ peraꝫ falcem ſuam. Capitulo. paſtoralis.

Defenſio
Defenſio a iure ꝓuenit naturali. Capitulo. paſtoralis.

Papa
Vacante imperio imꝑatori ſuccedimus. Capitulo. paſtoralis.

¶ De appellationibus.

Equitas Juſtitia
☞ Equitatem rigori preferri volumus: Capitulo. q̃uis rigor

¶ De vita et honeſtate clericorum.

Religioſi
☞ Clericos ac religioſos oportet ꝑ habitum intrinſecorum morũ intrinſecam honeſtatem oſtendere. Capitulo. vltimo.

¶ De ſepulturis.

Pax Cõcordia Caritas Feruor
☞ Pacis tranquilitas vigeat: feruor caritatis eſtuet: inualeſcat concordie vnitas: animorũ idemptitas pſeueret. Scimus enim et euidentiam facti colligimus: ꝙ non niſi in tempore pacis bene colitur pacis auctor.

Diſſenſio Scãdala Prelati Parẽtes
Nec ignoramꝰ ꝙ diſſenſiones ꝛ ſcandala prauis actibus preparant aditum. Nos autem pij patris more laudabili moleſte ferentes incõmoda filiorum illa cupimus euellere penitus Capitulo. dudum.

Predicandi officium cuius ſit Cura animarum Merces
Curati ſiue rectores eccleſiarum parrochialium miniſtrare habent ſacramenta eccleſiaſtica quibus noſcit̃ de iure pertinere predicare: ac preponere verbum dei ꝛ confeſſiones audire fidelium: cum operarijs mercedis exhibitio debeat̃. Capitulo. dudum.

Predicatores boni beatitudo
Predicatores mali

Predicatores ab omnibus benigne
recipi et venerari precipimus vt premi
um augeatur animarum beatitudinis
eterne. et animarū ſalutis incrementa
felicius procurent. ſi ſecus contingeret
apoſtolice ſedis benignitas que eos
vberiori fauore ꝓſequitur: et gerit in
viſceribus iheſu caritatis. contra eos
non imerito turbaret: necnon celeſtis
indignatio principis illos puniret. Ca
pitulo. dudum.

¶ De ſtatu monachorum vel regularium.

Venatio
Aucupatō

☞ A venationibus et aucupationi-
bus omnes religioſi ſemꝑ abſtineant
Capitulo. ne in agro.

Scientia
Virtus

Monachis via proficiendi in ſcientia
oportuna nō deſit. Ca. ne in agro

Correctio
Religio

Attendētes ꝙ vbi diſcipline guberna
culum ꝯtemnit: reſtat vt religio naufra
getur. Capitulo. attendentes.

Ignorātia

Ex ignorantia facile diuina cōtemnit
maieſtas. Capitulo attendentes.

¶ De cenſibus.

Onus cum commodo

☞ Eſt nature ꝯſonū illos nō recuſa
re onera qui rerum cōmoda cōplectunt
Capitulo. primo.

Gula

Longi temporis victum breuis hora
conſumit. Capitulo. ad noſtram.

¶ De celebratione miſſarum et alijs diuinis officijs.

Impunitas eſt peſtis

☞ Nihil tam nutrire peſtilentiā con
ſueuit in ſubditis vt impunitas. Capi
tulo. primo.

¶ De reliquijs et veneratione ſanctorum.

Sancti

☞ Dominū in ſanctis ſuis laudare
iubemur. Capitulo. ſi dominū.

Cōmunio
Corpus chriſti

Tranſiturus redēptor noſter de hoc
mundo ad patrem i memoriam ſue
mortis inſtituit: ſummū et magnificū
ſui corporis et ſanguinis ſacramentū

Eucharistia
Paſſio chriſti

Nam quotiens hunc panem mandu
camus: et calicem bibimus: mortem
domini annūciamus. in ſignū memo-
riale ſui amoris eximij. in quo habet
omne delectamentū et omnis ſaporis
ſuauitas. in quo vite ſuffragium conſe
quimur et ſalutis. hoc a malo retrahi
mur et confortamur ad bonum. et ad
virtutum et gratiarū ꝓficimus incre-
menta.

Aſcenſio

Aſcenſurus ad celum dixit
apoſtolis. Ego vobiſcum ſum vſq
ad conſummationem ſeculi benigna
eos ꝑmiſſione confortans. Capitulo
ſi dominum.

Eucharistia
Paſſio chriſti
Crux

O digna nunq̄ intermittenda mēoria
in qua mortē noſtram recolimus mor
tuam. noſtrumq interitum interiſſe.
ac lignum viuificum ligno crucis affi-
xum fructum nobis attuliſſe ſalutis.

Deuotio
Contritio
Lachryme
Amor Chriſti
Beneficia dei
Angelorū cuſtodia
Miſericordia dei
Liberalitas dei

Ex hoc cor ingenti profuſum gaudio
dulces per oculos ſtillat cōiectas. O
diuini amoris immenſitas. O diuine
pietatis ſuꝑabundantia. O diuine
affluentia largitatis. dedit enī nobis
omnia ſub pedibus noſtris. et nos
miniſtris etiam ſuperiorum ſpiritu
um nobilitat. et cum tam copioſa fu-
erit erga nos munificentia: ſemet-
ipſam exhibuit. et tranſcendens om-
nem plenitudinem largitatis. omnē
modum dilectionis excedens tribuit
ſe in cibum. O ſingularis et admirā
da liberalitas vbi dator venit in do-
mum et datum eidem penitus cū da
tore. ꝙ larga et prodiga largitas: cū
tribuit quis ſeipſum.

Ade morſus

Per morſum
corruerat homo: vt per cibum eleuare
tur ad vitam. In illo pependit eſca
mortis: in iſto vite alimentum. Gu-
ſtus ſauciauit: et guſtus ſanauit. vn
de vulnus eſt ortum prodijt et mede
la. vnde mors ſubijt: inde vita venit de

Illo ſiquidem dicit̃. In quacūq; hora co
mederitis: morte moriemini. de iſto dici
tur. Si quis comedet ꝯ hoc pane viuet
in eternū. Hic eſt cibus qui plene reficit
vere nutrit. ſummeq; impinguat. nō cor
pus: ſed cor. nō carnem: ſed animā. non
ventrē. ſed mentem. ideo ait. Panē an
gelorum manducauit homo. Hic panis
ſumit̃ ⁊ non ꝯſumitur. manducatur: ſed
non tranſmutat̃. ſed ſi digne recipit̃ ſibi
recipiens ꝯformatur. O excellentiſſimū
Cor adorandum ſacramentū. O venerandū
Deuotio colendum. glorificandum. precipuiſq;
magnificandum laudibus ⁊ ſinceris mē
tibus requirendum. O memoriale no‑
Medi biliſſimū intimis cōmendandum precor
tatio dijs ⁊ meditatione ac celebratione ſedu
chriſtus la recenſendū. ca. ſi dominū. Jeſus chri
ieſus ſtus eſt ſanctoꝝ omniū gloria ⁊ corona
Sancti cui cantica laudum omniū corda et vota
ali⁹ dei ora et labia hymnos ꝯſoluant letitie ſa‑
Fides lutaris tūc pſallat fides tripudiet ſpes
Spes exultet caritas: deuotio plaudat ⁊ iubi‑
Caritas let chorus: puritas iocundet̃. O vtinaꝫ
puritas ad ſeruitiū chriſti. ſic eius fides amor et
ardor inflammet. vt qui dedit ſangui‑
nem ſuum in preciū ſe in pabulum. tan‑
dem poſt huius vite curſum eis ſe in p̄‑
ꝯfeſſio miū largiat̃ ꝑ veram ⁊ puram ꝯfeſſionē
Elyna elemoſinarū largitionē attemptans. ⁊ ſe
Oratio dulas orationes ⁊ alia deuotionis ⁊ pi‑
etatis opera taliter ſe ſtudeant prepara
re. ꝙ huius precioſiſſimi ſacramenti me
reantur fieri participes: ac eius virtutis
augmentū conſequi gratiaꝝ. ca. ſi dn̄m.

¶ De magiſtris.

Prelati ☞ Eſt nimis abſurdum vt quis cum
Igno vanitate et imperitia ad honorem aſcen
rantia dat. ca. vltimo.

¶ De hereticis.

Hypo ☞ Sub diſſimulata quadā ſpecie ſan
criſis ctitatis dicunt et faciunt et cōmittūt que
Fraus oculos diuine maieſtatis offendunt. ⁊ in
ſe continent periculum animarum. capi‑
tulo. vltimo.

¶ De vſuris.

☞ Si quis in illum errorē inciderit vt Uſura
ꝑtinaciter affirmare preſumat exercere
vſuras nō eſſe peccatū velut heretic⁹ pu
niatur. ca. ex graui.

¶ De exceſſibus prelatorum.

☞ Una eſt omniū vniuerſalis eccleſia Fides
extra quā nullus omnino ſaluat̃ quorū
omniū vnus eſt deus. vna fides. vnum
baptiſma. ca frequens. Plus ſolꝫ time Timor
ri qꝺ ſpecialiter ꝙ qꝺ generaliter inhi‑
betur. ca. frequens.

¶ De penis.

☞ Epiſcopi dicunt̃ ſanctiſſimi chriſti Epi
legati. capitulo. primo. niſi fiat quod bo Juſtitie
num eſt a malo abſtinere non ſufficit. ca‑ Due
pitulo. vltimo. partes

¶ De penitentijs et remiſſionibus

☞ Abuſionibus quas nōnulli elemo Certe
ſinarum queſtores in ſuis preponūt pre tani
dicationibus vt ſimplices decipiāt ⁊ au
rum ſubtili vel potius fallaci ingenio ex
torqueant ab eiſdem. cum ſint ⁊ cedāt in
animarū periculum ⁊ ſcandalum pluri‑
morum viam pro vt nobis eſt poſſibile
precludere cupientes. ca. vltimo. Claues
Clauium eccleſie auctoritas deducit̃ in Eccleſie
contentū. ca. vltimo. ꝯfeſſio

¶ De ſententia excōmunicationis ſuſ‑
penſionis et interdicti. Uox

☞ In integrū eſt iudiciū qꝺ plurimoꝝ populi
ſententijs approbatur. ca. primo. apꝓbatᷓ

¶ De verborum ſignificatione.

☞ Ortus eſt fratrū minoꝝ ſancta reli Religio
gio q̄ muris regularis obſeruātie vndi‑ minorum
q; circūcluſa firmiter in terre ſolo ꝯtēta Mortifi
a deo ornat̃ abunde nouellis plātatiōi catio
bus filioꝝ. ca. exiui de ꝑadiſo. Ad hunc Pnia
veniens dei filius mortificātis pnīe mir Frāciſc⁹
rā mentꝫ cū aromatibus q̄ ſuauiter mire
mirificū odorē attrahentis ſanctimoniā
circūdant. hec eſt illa celeſtis via. forma Regula
⁊ regula quā deſcribit ille ꝯfeſſor chriſti beati
ſanctus frāciſcus ac ſeruandā ſuis filijs franciſci
verbo docuit ⁊ exemplo. ca. Exiui.

Conſcia ¶Pleruq; vbi culpa nõ eſt eam timere ſo
lent ꝯſcientie timorate que in via dei qḋ
cuq; deuiũ expaueſcunt Gratioſis fauo
Obſer ribus ꝓſequendos. tanto ꝓuocamur ar
uantia dentius quanto frequenti⁹ reuoluimus
minoꝝ fruct⁹ vberes quos ex eoꝝ exẽplari vita
ꝑdicatio ⁊ ſalutari doctrina toti vniuerſali ecclie
cõtinue cernimus ꝓuenire.ca.xviii.
Mala Non ſolum malum: ſed omne qḋ habet
peccata ſpeciem mali eſt a viris perfectis ſpecia
liter euitandum.capitulo.xviii.
Diuine ꝓuidentie innitẽtes ſuos iactẽt
Spes cogitatus in deum.qui volucres celi pa
ꝓuidẽtia ſcit que non congregant in horrea. neq;
dei ſeminant neq; metunt.
Intẽtio Deus tantũ qui abſconditoꝝ eſt cogni-
Cor toꝛ animũ miniſtrantiũ ſibi reſpicit prin
deuotio cipaliter ⁊ non manũ.ca.xviii de para-
diſo.dixi. Rigabo ortum plantationum
sit ille celeſtis agricola.

Finis Breuiarij Clementinarum.

Decretorũ: ac Decretaliũ: Sexti
et Clementinarũ: perutile Breui
ariũ: cum tabula ꝑ alphabetum.
qua aperta ſtatim aderunt: ad tuũ
omne ꝓpoſitum: quelibet totius
canonici iuris excerpte electiores
auctoritates: per Magiſtrũ Pau
lum Florentinũ: diui ordinis ſan-
cti ſpiritus.ad Reuerendiſſimũ in
chriſto patrem et dominũ Innocẽ
tium ſue religionis ac romane di-
gnitatis decus.

FINIS

LIVRARIA DA UNIVERSIDADE

LIVRARIA DA UNIVERSIDADE

PAULI FLORENTINI

BREVIARUM DECRETAL

1484

Sala
Gab.
Est. R
Tab. 60
N.º 26